Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 166 (10.843). Львів, пятниця 30 липня 1926. [illegible] Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Сенат і повновласти для уряду.

На передодні парляментарних ферій. — Повновласти для уряду в сенатській конституційній комісії. — Конвент сеніорів сенату.

Варшава, 28. липня 1926.

В пятницю передполуднем відбудеться пленум сенату. Відбудеться також засідання сойму з таким дневним порядком: справоздання буджетової комісії про звідомлення найвищої палати контролі держави, внесення Українського Клюбу на заяву недовіря для віцемарш. Цембського, справоздання конституційної комісії в справі посольських внесків на розвязання сойму. В найблизчому тижні малоб бути ще одно засідання сойму й сенату, після чого посли й сенатори розїдуться на ферії.

На нинішньому засіданні сенатської конституційної комісії раджено над законопроєктом про повновласти президента річипосполитої до видавання розпорядків, що матимуть значіння законів. Законопроєкт реферував сен. Кшижановський (Кл. Пр.), який вніс поправку на счеркнення вилучення справ, обнятих ст. 49 і 69 конституції (торговельні і митні умови, відмежування джерел доходів між державою і самоврядуванням), дальше самоврядних законів шкільного законодавста і змін границь воєвідств. Поправки ці мали на меті поширення повновластей президента. Крім цього референт заявився за поправкою сен. Черкавського (Український Клюб) на счеркнення вилучення законодавства в справі мови.

В дискусії забирали голос: сен. Здановський (ЗЛН.), який виказував, що закон про повновласти є шляхом по лінії найменшого опору, який відбуває парлямент, скидаючи з себе ріжні обовязки; сен. Поснер (ППС), що поставив поправку на счеркнення з вилучень збільшення обігу здавкових білєтів і більону понад дотеперішні управнення; сен. Туліє (ХД), що поставив внесення на счеркнення вилучення самоврядних законів; сен. Рінгель (Жид. Кл.), що зголосив поправку, аби ухвалені повновласти обмежено тільки до часу істнування теперішнього уряду проф. Бартля.

В голосуванні всі поправки з вимком поправки референта на счеркнення вилучення шкільного законодавства—перепали. Законопроєкт принято в цілости.

На пополудневому засіданні комісії відбулося третє читання урядового проєкту. Ухвалено остаточно поправки в стилізації, принятій у другому читанні.

По засіданні конституційної комісії відбулося засідання конвенту сеніорів сенату під проводом марш. Тромпчинського. Раджено над способом полагоди на пленумі сенату обох законопроєктів, вироблених остаточно конституційною комісією, а саме законопроєктів про зміну конституції і повновласти. Рішено закінчити наради сенату в суботу 31. ц. м. з тим, що на тому засіданні будуть ще полагоджені законопроєкти, приняті на засіданні сойму в пятницю.

Осіння сесія Ліґи Націй загрожена.

Льондон, 28. липня.

„Daily Telegr." подає, що на вересневій сесії Ліґи Націй може прийти до деяких комплікацій у звязку з приняттям Німців і становищем Еспанії і Польщі, які не дістали постійного місця в Раді Ліґи. Головне джерело неспокою лежить в Німцях, які можуть змусити Маркса і Штреземана взяти назад прохання про приняття до Ліґи, коли військові залоги, які знаходяться в 2. і 3. полосі окупованих територій, не будуть зредуковані до вересня або коли міжнародня контрольна комісія не відступить від своїх домагань щодо Німеччини.

Протиамериканські виступи в Парижі.

Варшава, 28. липня.

З Парижа повідомляють, що памятник французсько-американського братерства, поставлений в память світової війни на площі Зединених Держав у Парижі, вчора знищено. Памятник представляв французького жовніра, який подавав руку жовнірові американському. Якийсь робітник стрілив у памятник, а потім ковальським молотом розбив постать америк. жовніра. Арештований заявив на поліції, що вчинок цей зробив, щоб напятнувати Зединені Держави за їхнє становище в справі французського боргу.

Напружена ситуація в Москві.

Варшава, 28. липня 1926.

З Москви інформують, що тамошня політична атмосфера надалі напружена. Не зважаючи на усунення Зіновєва, опозиція не зломана. Знавці внутрішніх радянських обставин запевняють, що комуністична партія тепер має чотири течії: одна під проводом Троцького, Каменєва, Радека і Зіновєва; друга, робітнича центр якої знаходиться в Баку, а на чолі якої стоять Шляпніков і Недєвчев; третя, економічна, згрунтована коло Сокольнікова; четверта — т. зв. інтелігентська опозиція, до якої належать анархісти, нігілисти і деяка частина комуністів. Цей стан був відомий Дзержинському, який в останній своїй промові на передодні смерти заатакував опозицію, кінчаючи свою промову словами: „Я працюю, а ви критикуєте!"

Вбивство ґубернатора Сирії.

Льондон, 28. липня.

„Дaіль Експр." подає, що в Дамаску сирійські повстанці вбили ґубернатора Сирії.

Біржа.

Гроші.

Курс амер. доляра в „заказаних" оборотах 9.10—9.05 при слабій тенденції. На валютово-девізов. біржі не дійшло до жадних трансакцій. Банк Польський платив ефект. ам. дол. 8.98, девізи 9.05. Рух на біржі дуже слабий, обороти скромні. Тенденція стримана, настрій слабий.

Валюти: амер. доляр 9.06—9.08, канад. дол. 9.00—9.03, чеська корона 0.26—0.26·25, леї 4.25—4.50, франц. франк 0.20—0.22, швайц. франк 1.73—1.7 , англ. фунт 43.00—44.00, австр. шил. 127.90, нім. марка 215.40.

Збіжжа.

Обороти з житом старого і нового врожаю. Тенденція і настрій при сильнім запропонуванні нового врожаю стримані.

Українці в Зединених Державах.

З розмови з ред. Вол. Б. Лотоцьким.

У Львові перебуває від кількох тижнів б. співробітник нашого органу і редактор тижневика „Свобода" (в рр. 1909—1911), тепер співредактор нюйорського щоденника „Свобода", п. Володимир Б. Лотоцький. Ми мали нагоду говорити багато з шан. гостем про заокеанську українську еміґрацію, зокрема про життя й відносини між Українцями в Зединених Державах. З деякими думками п. редактора Лотоцького позволимо собі отсе познайомити й наших читачів.

Я приїхав з Америки — говорив п. Лотоцький — відвідати Рідний Край і родину. В Америці був я від січня 1914 р., де працював увесь час як редактор американської „Свободи" і мав змогу пізнати громадське життя тамошніх земляків та їх взаємини з Рідним Краєм. За кілька днів вертаю туди назад.

На питання про число і стан національної свідомости наших заокеанських братів п. ред. Лотоцький відповів так:

Галицьких Українців тепер начисляють у Зединених Державах понад 350.000; Українців з Закарпатської України до 300.000; Українців з Волині, Холмщини, Полісся 200.000 до 300.000; Українців з Буковини дуже мало (трохи більше їх в Канаді). Тому, коли говорять про загальне число Українців у Зединених Державах Америки, то подають його на один міліон (крім того є в сусідній Канаді до 400 000 Українців, головно Галичан). Одначе цей міліон різко поділяється на згадані три групи, які живуть окремим і відмінним життям.

Галицькі Українці—це найсвідоміша національно ґрупа і найбільше відчуває потребу українського національного життя. Їх церкви найбільше національні; їх запомогові організації найбільше національні; їх політичні й культурні установи теж найбільше національні. Вони мають свої газети, котрі теж найбільше національні. Вони удержують при церквах рідні школи для своїх дітей. Вони мають свої театри (заводові й аматорські); уладжують концерти; національні обходи, свята, віча, збори. Дбають про старий край і найбільше інтересуються державницькими змаганнями своєї нації. Особливо еміґранти односельчане дбають про свої рідні села в старім краю і безупинно підпомагають їх матеріяльно, даючи грошеві допомоги для читалень „Просвіти", шкіл, церков, а навіть декуди піддержують грішми й кооперативи.

На особливу увагу заслугують Лемки (з південно-західної Галичини). Їх іміґрація в Америці старша від іміґрації східно галицьких Українців і вони там краще загосподаровані та ліпше маються. Працюють найбільше в копальнях твердого вугля в Пенсильванії. Лемки — це найбільше завзятий і стійкий елемент. Як одиниці вони теж найсолідніші. Серед них була в Галичині здавна русофільська аґітація і багато з тих русофілів є ще й тепер в Америці, але ті, що національно освідомилися в Америці, це найкращий український елемент, який найсильніше піддержує тамошні українські інституції.

Відмінні від галицьких Українців американські земляки із Закарпатської України. Вони ще називають себе Русинами або Руснаками і боронять етимольогії. Українців уважають найближчими братами, але від них відокремлюються. Вони завзяті греко-католики; кацапів ненавидять і православія теж не хочуть. Москаля вважають якимсь далеким великим братом. Досі лише церква задовольняла їх вимоги національно-культурного життя. На церковному полі вони відділені від Галичан і мають свою окрему дієцезію та свої окремі парохії. Але перевищують вони галицьких Українців і навіть всіх Славян в Америці організаційним змислом і дуже великим привязанням до своїх установ та організацій. Одна тільки найстарша їх запомогова організація „Соєдиненіє" має коло 150.000 членів.

Іміґрація з Холмщини, Волині і Полісся представляється найсумніше. Це переважно темні і неграмотні люде. Донедавна вважали себе „русскими" і належали до цареславних церков. Національної свідомости у них майже не було. Тому по упадку царського ладу в Росії дуже легко принявся був серед них більшовизм. Щойно в останніх роках серед них зачинає трошки прояснюватись під впливом подій на українських землях.

Отсей малий образок показує, який великий вплив має держава на виховання нації. Три держави: Австрія, Угорщина і Росія виховали так три частини українського народу, що вони від себе відокремилися і стали наче окремими групами. На щастя, в останніх часах всі ті групи чимраз більше наближаються до себе, пізнають себе взаїмно і зачинають поволі зливатися в одно. Це доказ, що українська національна ідея здобуває і тут в свойому нестримному поході всі групи, всі стани нашої еміґрації, споюючи осьтак українську масу з ріжних займанщин в одну свідому сильну громаду.

Про умови життя і соціяльний склад української еміґрації в Зединених Державах п. ред. Лотоцький висказався так:

Українці в Злуч. Державах працюють найбільше в копальнях угля (твердого і мягкого) і в сталевих заводах, а також і в инших промислах, як автомобілевому, ткацькому і т. п. Длятого Українці живуть у промислових містах. У великих містах, як Ню Иорк, Шикаго, Філядельфія Українці працюють не тільки у фабриках, але й по ресторанах і домах. Звичайно живуть по містах по змозі в одній частині міста, немачеб творили одну громаду. Поселюються в кількох сусідніх улицях. Там будують церкву з парохіяльним домом, а також иноді Народний Дім і школу. На

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

Подяка.

Високоповажаному Пану Д-рові А. Подолянському, лікареві-гінекольогові, що мешкає у Львові, площа Більчевського 10., — складаю отсею дорогою прилюдну подяку за доцільне означення недуги, чим вратував мене від смерти, та за дбайливу і безинтересовну лікарську опіку, якої ніколи йому не забуду.

Анна Кубальова,
Львів, вул. Глинянська 6

140

лянського стану, історії рідного краю, расознавства, гигієни, допомоги в наглих випадках, плекання немовлят, городництва, науки про віджнвлювання, кравецтва, гімнастики, танців і т. д. Осінній курс триватиме цього року від 12-ого вересня до 21-го листопада й коштуватиме 60 марок. Подібна вища школа істнує також у Найдітендорфі (Neudietend rf) коло Ерфурту. Оплата за тритижневий курс виносить тут 40 марок. В останніх часах зорганізувалась подібна селянська школа в Генкенгаґені в Померанії й опирається на кооперативних підставах. Булоб дуже бажано, колиб наші просвітні й жіночі інституції та організації запізналися ближче з організацією таких селянських дівочих шкіл і спробували завести їх і у нас.

З. К.

— **Курт Брайзіґ** (Breysig), професор берлінського університету й відомий історик культури, обходить тепер свої 60 і роковини. Брайзігові завдячуємо цілий ряд історіософічних і культурно-історичних праць, з яких найважніщі: Der Stufenb u und die gesetze der Weltgerch ch.e, Kul nrgesch chte der Neuze t, Von Gegenwart und Zukunft des deutschen Men chen Vom vorgenhichtlichen Werden, Umrisse einer zukünftigen Geschichtslehre (появився саме перед кількома днями другий том п. з. Die M cht des Gedankens in der Gesch chte). — **З. К.**

— **З ки всьої В.У.А.Н.** Укранаука затвердила склад катедри біольогії сільсько-господарських рослин у Києві, а саме директорами проф. А. Льовшина та Г. Невадовського, дійсними членами акад. В. І. Липського, проф. А. Пйонтковського й проф. Д. Товстоліса. — В Геольогічному Інституті в Києві запропоновано на директора інституту акад. П. Тутковського. — Науковий співробітник істор.-філ. відділу Рулін виїхав з науковою метою до Москви, Харкова та Полтави для дослідів над історією українського театру та збирання матеріялів для всеукраїнського театрального музею. — УАН. задумує в найближчому часі виправити кілька експедицій для студіювання народньої музики в молдавських, болгарських і турецьких кольоніях на Україні.

— **Світова хроніка.** Болгарська офіціяльна аґенція заперечує, буцім-то король Борис поїхав до Італії женихатись; можливо, що він дістав від італійської князівни гарбуза. — У столиці південної Африки Кепставн уперше від 1816 р. упав сніг. — У Ню-Йорку засудили голову організації, що боролась з законом про заборону продажі алькоголю і контрабандою продавала алькоголь, на два роки вязниці і 10.000 дол. кари. — Американські фінансісти хотять вложити свої капітали в Монте Карльо, бачучи, що рулетка — це таки золотий інтерес. — Над Волгою впала сарана на просторі 640 км. — Населення Чехословаччини зросло за пять літ на 631.000 осіб і дійшло цього року до цифри 14.244.00 . — Між Ганновером і північним морем біля острова Юст у літак ударив грім; літак упав у море; зетун і трос пасажирів убиті, четвертий тяжко ранений. — Один з директорів великого корабельного підприємства у Трієсті, командант Оскар Косуліх, потонув у морі, скочивши за потопаючим сином.

— **З кіна.** У кіні „Лев" іде нова фільма „Жарти кохання", драма з участю А. Абеля, Карла де Фоґта, Марселя Альбані. Крім цього комедія в 2-ох діях і нові пісні водевілістки Ервестівни.

Дописи.

Копичинці. *(Свято полеглих в Товстенькім).* Як кожного, так і цього року громадянство копичинецького повіту святкувало свято полеглих на могилі в Товстенькім дня 26. VI. (в другий день Зелених Свят). Уже ранним ранком почали з усіх сторін не лише копичинецького, але і з борщівського та чортківського повіту надходити більші громадки людей. По більшій части з процесіями в чвірках, несучи вінці на могилу полеглих. Ще далеко від села видніє високий хрест, обмаєний зеленю, а жовто блакитні прапори за подувом вітру лопотять у сторону пня української нації — за Збруч. В цілім повіті, на кожній головнішій дорозі бундючно проходяться з наїженими баґнетами сторожі публичного спокою і пригадують навіть і нетямучим, що нині неабиякий день. Слідять пильно за кожною процесією, щоб — борони Боже — не вмішався де між прочан який парубяга на коні..., бо від такого їздця на закосиченому коні готова „ойчизна" в пух і прах розсипатися. Поодиноко їдучих часто леґітимують. Сильне поготівля „влади" нікого не бентежить, а навіть додає ще більшого завзяття. Около 9. години вже ціле село заповнене людьми та возами. По вулицях та площах звиваються моторні дівчатка з Копичинець та Гусятина і збирають добровільні датки на українських інвалідів. Трапляються випадки, що неодин старенький дідусь просить: „І мені, панунцю, пришпиліть таку карточку" (вінєту У.К.Т.О.Н.І.). Поліції в селі, що не міра. І кінні і піші, а тайних аґентів і не перечислиш. На головній вулиці бундючний ком сар п. Бавман, великий приятель „караїмів" та автор ніким не писаних законів про рівноправність польської мови, так, що всі вивіски на українських установах, як читальні та кооперативи, мають бути по польськи, щоб місцевій меншости кривди не було, а в читальні в Товстенькім напис над сценою — „В своїй хаті своя правда" — мусить бути по польськи, щоб і кожний Поляк, а навіть сам пан комісар, про це знав і памятав. Поліція на доказ, що вона не задармо обтяжує буджет держави, зачинає щиро працювати, а що наскорі нічого путнього придумати не може, записує кожного, хто у вишиваній сорочці та шапці, бо це — „антипаньствови струй". Година друга пополудні. Біля церкви формується похід і рушає під такт похоронного маршу васильковецької музики на могилу. В поході всі церковні процесії, шкільна молодь з хоругвками, Луги та Соколи з прапорами, а сільські дівчата несуть вінці нашим полеглим. До панахиди стає 12 священиків, між ними сідоголовий о. Матковський, з побіч нього літами ще старший о. Мармор‌ович та о. Росткович. Підчас панахиди співає хор з Гусятина. По панахиді о. Радченко з Гусятина могучим голосом виголосив до кількатисячної громади промову, в якій сказав, що вихований культом полеглих за волю народ дає запоруку, що Україна встане. По промові відспівав хор клячучи „Боже великий, єдиний", а музика відограла „Ви жертвою в бою". Грімким „Ще не вмерла" закінчено свято і народ вертає, хоч не дуже радо, домів, а відходячи ще раз кожний звертає очі в сторону могили, де лягло спочити козацьке біле тіло. Переведена підчас свята збірка принесла приблизно 400 зол. на українських інвалідів. При цій нагоді звернемо увагу, що обовязком комітету подбати про кращий вигляд самої могили і про відповідне утревалення памяти полеглих по всіх селах Копичинеччини й Гусятинщини.

Чортків. *(Данилдовичівські кв-ки живуть).*

по цілім ряді комічних „візит" по селах Чортківщини, скликають зїзд своєї „чесної" кліки на день 2. серпня до Чорткова. Не думаємо перечити тому, що кожний зїзд потребує відповідної підготовки, тому, щоб не поставити українських громадян непідготованими перед доконаний факт, щоб їм виснити вартість роботи, яку веде в повіті нова партія запроданців, та звернути увагу, хто вони, ці „підаранжери", і до чого змагають, виступаючи проти цілої нашої організації, її провідників, проти нашої інтеліґенції і т. д., видаючи себе за приятелів наших селян, — подаємо ... опінку цих чесних „кумпанів". ... уникнути закидів голословности, ... незбиті факти. — І так стовпом Даниловичівської партії „Український Народній Союз" у чортківськім повіті є знаний Іван Дмитрик, харчевий підстаршина з 1918 р. Цей тип занадто відомий українському громадянству Чортківщини, тому не розводимось довше над його характеристикою. Його „сателітами" є: 1) Иосиф Миможід, літ 27, син Василя і Ксені, бувший залізничий робітник, б. громадський екзекутор і т. д., за свідоцтвом карти карної прокуратури в Чорткові з 6/7 1926 до ч. У. 1554/26 караний за злочин обману з §§ 197, 199 б) з. к. вироком окружного суду в Чорткові з дня 13/7 1925 до ч. Vr. 7/25 двомісячною тюрмою; тепер він обжалований за клевету одним з адвокатів, викручується, що таких слів не ужив, що чим переданений, а навіть доказує правду, вибілюючи себе, що „не був караний". Але все те йому не поможе і він піде небавом до „Іванової хати". 2) Більше „класично - спритним" Унс-овиком" є високий, струнким брунет Евген Гвоздик, ображений, що йому закидають крадіж штанів, а в обороні свого „гонору" сам зізнає як свідок до протоколу (акти У. 1849/26) з дня 23. липня 1926 на запит, чим займається, що „є платним аґітатором партії Українського Народнього Союза". Приглянемося ближче тому платному аґітаторові УНС-а. В згаданій справі предкладають доказ правдоподібности, що штани таки він вкрав, бо доконано крадіжи через вікно в такий самий спосіб, як „недавно той самий платний аґітатор УНС-а доконав був другої крадіжи у тих самих пошкодованих, забираючи для своєї користи, без призволу власників, чужий грамофон, черевики і перстенець". Та цей тип має за собою вже довшу історію того роду „патріотичних" подвигів, за що навіть вироком окружного суду в Чорткові до ч. Vr. 1681/23 був засуджений на рік вязниці (за крадіж ріжних річей і готівки, котру то кару в тут. вязниці відсидів!). Згаданий вирок так характеризує того „патріота" і платного аґітатора партії д-ра Даниловича: „Oskarżony prowadził hulaszcze życie, pił po szynkach w towarzystwie ciemnych indywiduów, obracał się w nie swoich sferach mimo, że był studentem, a dalej, że często jeździł do Lwowa na rozmaite zabawy". Таких то людців рекрутує в своїй партії Данилов ч, обіцяючи нашим селянам золоті „грушки на вербі", як: землю, грошеві позички і т. п. „благодати". Злишнім булоб розводитись над тим, що Даниловичівські прихвостні, яких моральна оцінка говорить сама за себе, танцюючи в такт сусідської дудочки, не можуть взагалі — не говорячи вже для ширших мас — хочби для своїх замотеличених прихильників щонебудь корисного зробити. Але що д-р Данилович таки сипле „охлапами" між своїх „помічників", до чого вони зрештою прилюдно признаються, — тому то запитуємо цею дорогою п. міністра внутрішніх справ, якими фондами користується партія Даниловича (тоді, як ізза недостачі фондів закривається навіть варшавський університет!) і чому то „кресові" староства так дуже піклуються тим шумовинням, яке наша суспільність вже давно викинула з своїх кадрів?

Всячина.

Святі і борода. Канцлер англійської дієцезії Честер видав цікавий протест проти церковних малярів: він не погоджується з тим, щоби святі на іконах та вітражах були завсіди з бородою, бо... „джентельмен є завсіди оголений". Цей достойник, великий прихильник англійської моди, критикує навіть усю церковну традицію, що годиться на святих з бородами. Артистам-малярям не подобалась така критика їх мистецтва і вони зібрали збори, на яких без труднощів вказали пальцем на тисячелітні церковні ікони, на яких більшість святих — сам Христос і Бог Отець — завсіди змальовані з бородою. Бо не все, що голяться, є джентельменами, а святі не потрібують компліменту „джентельменства".

Моральний процес. Англійський письменник, капітан Петер Райт (Wright) видав мемуари, які мали великий успіх, бо стали великим скандалом. Автор на підставі численних документів і свідоцтв родини великого англійського державника Гледстона доказав у своїй книжці, що Гледстон був великим діячем і політиком, але зовсім не таким суворим пуританином як усі гадають. Гледстон вів подвійне життя лицеміра і був безсовісним „сабієм" і Дон-Жуаном. Щоби ратувати честь апостола англійської суспільної пуританської моралі, гурток впливових людей добився того, що Райта виключили з поміж членів клюбу. А це однозначне з поличником, а навіть чимсь більшим. Тоді Райт подав клюб у суд за образу і за відшкодування. Процес вів один з найбільше авторитетних суддів Горрідж. Між слухачами на салі можна було бачити силу дипльоматів Асквіта, Бальфура і льондонської аристократії. Райт виграв процес. Усі висухали з запертим віддихом мотивів присуду: Клюб має заплатити капітанові Райтові відшкодування не тільки за те, що він зазнав матеріяльної шкоди, але й моральної. Виключуючи його з клюбу, кидають підозріння, що він клеветник. А це хибне. Райт зібрав у своїй книжці всі правдиві факти. Якби Гледстон був приватною людиною, тоді йому можна би вибачити його любовні історії, але для політиків і дипльоматів, які живуть у світлі суспільного осуду, істнують инші, багато більше суворі закони для їх моралі. Ніхто не заперечить, що колиб ми були суддями, то ми міркували би (як ідумаємо) зовсім инакше.

ОПОВІСТКИ.

Пересувний Театр Галактіона Чікаленка і Поле відвідає з „Веселкою Наших Днів":
Борщів: 31. липня і 1. серпня.
Тлусте: 2. серпня.
Копичинці: 3. серпня.
Гусятин: 4. серпня.
Теребовля: 5. серпня.

45 2—5

На будову памятника Ів. Франка: Н. Кузьмак Воля Задеренька 7, Ф. Особа Божиська 4·90, Чит. Олесин 4, Школа У. П. Т. Стрий 28, Філ. Городок Яг. 19·90 д-р М. Гогунюк Катовиці 10, Філ. Судова Вишня 69·75, Філ. Перемишль 12, Філ. Томмач 45·10, Чит. Ліски 10, Чит. Букова 5, Чит. Антонівці 1·80, А. Поповіч Товмач 2, Кооператива „Поступ" Долина 17·90, Чит. Гриньовці 4, Філ. Делятин 20, Філ. Долина 45, Філ. Городок Ягайл. 14, Чит. Збараж 25, Гром. Студінка 16·30, Чит. Тейсарів 10, Чит. Боотинюі 5, Філ. Копичинці 44, Філ. Станиславів 61·55, Чит. Нижнівці 7·90, Чит. Колинці 23, чит. Олеша 32, Чит. Братишів 4, Чит. Петрилів 5, Чит. Грушка 5, Чит. Надорожна 8, Філ. Станиславів 8·50, Філ. Броди 77·20, Філ. Перемишль 99·65, Філ. Яворів 65·06, Філ. Станиславів 13·75, В. Лельо Вишнівчик 4, Чит. Левандівка 7·72, М. Тачанок Піски 3·71, Гром. Фрага 7·80, М. Багриновський Рівне 10, д-р Західний Бережани 2 дол., М. Возник Ворона 5, Хлопеча школа ім. Шевч. у Львові 6·52, Дівоча школа ім. Грінченка 23·10, Табор інтернованих Стрілкова 5, Школа У. П. Т. Долина 35, Чит. Божиків 6, Чит. Довжанка 4·06, Гром. Ярослав 16·30, Чит. Галич 8·40, Чит. Борщовичі 15·05, О. Ярмолюк 1, Збірка у Львові 186, Гром. Барташів 10·45, Молочарська Спілка Горожанка вел. 10, Чит. Жовківська 20, Збірка Львів 21, Філ. Щирець 50, Гром. Середня 9·25, Чит. Застіноче 26·05, Гром. Щирець 16·50, Збірка Львів 37·30, Збірка через Т-во Просвіта в Загребі — Т-во Просвіта в Загребі 2 дол. 10 ц., Укр. Студ. Громада 2 дол. 50 ц., В. Войтанівський 2 дол., М. Юрійчук 90 ц., Ф. Лабош 1 дол., Р. Могильницький, О. Бардехівна, Е. Бордукало, Г. Колюжний, М. Рамач по 50 ц., Гром. Пуків 35·45, Учениці сем. І. курс 2, учен. сем. ІІ. 5·20, Чит. Збоїска 11·80, Гром. Щирець 9·70, Гром. Ременів 19·20, Союз прив. укр. урядовців „Супруг" 50, Філ. Самбір 100, Акад. Гром. Львів 121·30, Кооп. „Народний Дім" Шершенівці 4·95, Філ. Рогатин 61·20, Гром. Залипє 7·30, Гром. Юшин 22·90, Гром. Ворона 8·15, Чит. Руда 8·74, Чит. Путятинці 12·94, Філ. Рогатин 47·80, Чит. Кнігиничі 14·90, Чит. Стільсько-Дуброва 5, Філ. Городенка 5 дол. за громади Коломия, Пробабин і Тишківці, Філ. Камінка Струм. 39·70, Гром. Голови 10·50, Друкарня „Діла" 20, Гром. Запитів 2, Робітнича Громада Перемишль 25·50, Гром. Чесники 38, Чит. Дулибів 2, Гром. Книгиничі 5·25, І. Крайцар 1 дол., А. Хлопецький 1 дол.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ВДОВА по дікарі прийме учеників на мешкання. Львів, пл. Св. Юра ч. 7, II. поверх, двері 9. 137 1—2

КИЛИМИ з гарних народних взорів першорядної якости за готівку і на сплати поручає з власної фабрики фірма „Textvi" М. Кожушко, Рава руська. 138 1-2

ІНТЕЛІҐЕНТНА родина прийме дві панночки на мешкання на користних услівях. Окремий покій, фортепян, 5 хвилин ходу до державного семинара С. С. В. Зголошення до 15 серпня приймає заряд курортний в Підлютім п. Перегінсько. 139 1-3

ФОРТЕПЯНИ, піяніна, фісгармонії, майже нові завсіди на складі, на низькі ціни продає, купує, міняє готівкою. Гавш Панська 21. Тел. 35—45 27 10—10

АВТО світової марки „Opel" на шість осіб, зі всіми вимогами найновішої техніки, вигідне для дальших подорожей, прогульок, поручає Омелян Скоморовський, Львів, вул. Театинська 17. Сталий постій площа Марійська, авто марки „Opel" ч. 7641 119 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Спеціяліст недуг ушиЙ, носа, горла і гортанки
Оператор Д-р Б. Зоненшайн
Львів Академічна 14. Тел. 285
51 ординує від 11—1 і 3—5. 6—1

Конкурс

на посаду директора уч. семинарії „Рідної Школи" у Львові, і на місце управителя муж. уч. сем. курсів Р. Школи у Львові з речинцем зголошення до 10. серпня ц. р.

Головна Управа Рідної Школи у Львові, Ринок ч. 10. 131 2—2

ків ударяла велика кількість відділів з Німеччини.

Оба ці здвиги, про які важко сказати, котрий з них був чисельно більший, — були до певної міри демонстрацією двох ворожих собі політичних таборів. Проте — мали вони попри всі инші розбіжні цілі одну спільну, а саме підчеркнути щораз більше актуальне домагання державної злуки Австрії з Німеччиною, що й осягнено, стягаючи маніфестаційно велику кількість учасників з Німеччини. Отсі німецькі учасники, сформовані у зразкових відділах, були предметом живих, бурхливих овацій віденського населення, без огляду на те, під якими вони йшли прапорами...

А взагалі, бачучи многотисячні товпи видців, які в часі одного і другого здвигу однаково радісно витали учасників бурхливими окликами, важко сказати, яке властиво облича того чудернацького Відня. Невжеж він надто великий, щоби взагалі мати якенебудь облича? Здається. Але живе серце в нього є, бо инакше він не любувався би справністю спортових здвигів, а голова в нього теж на свойому місці, коли віддав поклін культові тілесного виховання народу. **Ясенчук.**

З польського культурно-освітнього руху.

„Соколи" і „Мацєж Школьна".

Від хвилини своєї самостійности Поляки єднали свої три сокільські організації в один союз з шести дільницями. Крім цього утворили у Франції в 1923 р. окрему дільницю і мають самостійні сокільські організації в Америці, у Чехословаччині та Німеччині, що піддержують контакт з краєм. Дня 1-го січня 1926 р. ця організація мала 60.000 членів і 20.000 шкільної молоді, а 30.000 дітей крім цього користало з сокільських установ. У р. 1925. постійно вправляло 12.000 мущин, 4.000 жінок і 20.000 молоді. Власних будівель мали „Соколи" 120, 120 власних майданів і 300 арендованих.

А тепер поглянемо на другу їх організацію „Мацєж Школьну" у Чехословаччині. Майже в кожнім чеськім селі, де є гурток Поляків, є така організація. Всіх їх є там 73. Вони ведуть 16 читалень, 60 бібліотек з 14.186 томами книжок, з яких минулого року користало 3644 читачів. За цей час дали ці гуртки 77 відчитів, мали 23 зборів і віч, а 47 аматорських театрів дало 156 вистав і влаштувало 124 прогульок. Гуртки „Мацєжи" утримують власним коштом: одну реальну гімназію в Орловій з 412 учениками, 7 виділових шкіл (815 учн.), 10 народніх шкіл (677 учн.), 20 захистів (833 дітей, 2 бурси (173 дітей). Доходи їх 3,816.000 ч. кор., витрати 3,764.428. Майно „Мацєжи" 5,865.600 кор. Усіх членів цього товариства в Чехословаччині є 6,166.

Прирівняйте ці цифри з нашими і зробіть висновки.

По широкому світі.

Страйк вуглекопів в Англії щораз більше затягається. Секретар федерації шахтярів подав прилюдно до відома, що радянські робітники прислали англійським 30.000 фунтів підмоги. До цього часу одержали з С. Р. С. Р.—62.000 фунтів штерл.

Центральний комітет жидівських організацій на всьому світі задумують створити представники екзекутиви американського жидівського конгресу і комітет жидівських делегацій у Парижі. Є це предметом нарад представників цих організацій у Льондоні.

Виконавчий комітет комуністичної партії виключив Белю Куна, бувшого комуністичного диктатора Угорщини.

Четвертий інтернаціонал хотять утворити італійські соціялісти у порозумінні зі соціялістами инших країн, що є невдоволені II. амстердамським і III. московським.

У Мексику боротьба духовних з владою щораз гостріша. Священики приготовляються до пропаганди між Індіянами. Переслідувані католики разом з епископами утекли до Гаванни.

„Якось то буде!"

Під цим заголовком „Якось то буде!" помістило „Діло" в числі з 25. липня ц. р. статтю, в якій згідно з дійсним станом річей зазначує, що в нас чимраз частіше лучаються факти, де всякі гуртки людей в ріжних місцевостях краю, не обрахувавши своїх сил та не взявши на увагу своїх обставин, а кермуючися на початку дуже популярною у нас засадою „якось то буде", починають реалізувати якесь діло і відтак, річ цілком зрозуміла, не можуть його докінчити. Звичайно справа приймає такий оборот, що ініціятори, а часто вже не вони самі, а їх наслідники звертаються до цілого народу з зазивом, щоби він їм поміг докінчити працю, роздуваючи значіння цеї льокальної справи до загально народніх розмірів.

Як клясичний приклад такої поведінки подає автор статті дуже маркантний в цьому напрямі случай з будовою Народнього Дому у Львові на Богданівці.

Описавши сам факт, автор статті цілком слушно питає: „Невже не було там на початку ні одної людини, що глянула би тверезим оком далі, що кинула би зором аж до кінця." І зараз-же сам дає на це питання відповідь: „Кажуть, що було много і то відповідальних у громадянських справах людей, але вони показали себе тоді звичайними гура-патріотами, які безкритично заохочували крилатим словом до великого діла. Та тепер, коли ціла справа застрягла, їх нема".

Ця відповідь шановного автора статті, хоч вона і вірна, але тільки частинно подає фактичний стан справи та вповні її не вияснює. І тому то автор цих рядків, який як мешканець Богданівки і з цілою справою добре обзнайомлений, — бо в часі, коли справа будови Народнього Дому на Богданівці рішалася, був головою читальні „Просвіти" на Богданівці — вважає за свій обовязок на прилюдно порушену автором статті справу дати прилюдне вияснення. Робить це автор ще й тому, що справа важна і допровадила до знівечення великого накладу енергії, праці та добутого дорогою публичних збірок гроша.

Невжеж дійсно не було на Богданівці людини, яка в часі, коли будову починали, не здавалаб собі справи з того, до чого в такий спосіб ведена будова доведе?

Щоби дати на це питання відповідь, треба сягнути до початків історії цеї будови.

Комітет будови Народнього Дому на Богданівці засновано в 1922 р., як секцію читальні „Просвіти" на Богданівці. Головою комітету вибрано місцевого священика о. Евгена Гаврилюка, який ще й тепер є його головою. Комітет цей від самого початку свого істнування ставив справу так, що належить будувати великий двоповерховий дім, в якім знайшли би приміщення: священик, читальня „Просвіти", а також инші майбутні громадянські установи, які на Богданівці з часом повстали би, цебто: школа, захоронка, кооператива, Сокіл і т. и. Саля на представлення мала бути таких розмірів, як велика саля Муз. Тва ім. М. Лисенка, а инші убікації мали бути просторі та вмістимі. Розуміється, що укладаючи таку програму будови, її автори не рахувалися ані з дійсними потребами Богданівки, ані з її фінансовою спроможністю. Натомість тодішній виділ читальні стояв на становищі, що для Богданівки, яка є дільницею Львова, положеною досить далеко від осередку міста, бо за городецькою рогачкою, та яка числить всього 100—120 українських родин, отже — беручи пересічно по 5 осіб на родину — найбільше 600 мешканців Українців і то в більшости робітників і зарібників, та яка має тільки одну громадянську установу, цебто читальню — і тепер і в найближчому майбутньому не треба такого великого Народнього Дому. Дальше уважав виділ читальні, що Богданівка не має фінансової спроможности вибудувати такий великий двоповерховий дім, кошти будови якого сягали суми 50.000 долярів. На одну родину Богданівки випадало би наложити і стягнути податок на ту ціль в сумі понад 400 долярів, а на одну особу суму понад 80 долярів. А цеж хіба неможливе до здійснення взагалі, а тимбільше при істнуючих в Польщі економічних умовинах. На думку читальняного виділу, для Богданівки цілком вистарчило би вибудувати на разі партеровий дім, в якім найшли би найконечніше приміщення ті установи, які для дальшого національного розвитку Богданівки під теперішню пору доконче потрібні. Але й для вибудування такого малого дому треба булоб зужити дуже много праці і грошей.

З цими своїми думками і аргументами познайомив виділ читальні членів будівельного комітету. Однак це нічого не помогло. Комітет будови дальше вперто обстоював свою думку будови великого двоповерхового дому. Більшість членів комітету будови не давала приступу ніяким аргументам. На всякі розумові аргументи членів читальняного виділу і тих членів комітету будови, які розуміли справу, відповідав голова комітету і більшість його членів такими своєрідними „аргументами": „Мусимо будувати щось великого, бо на нас дивиться ціла Богданівка, цілий Львів, ціла Галичина ціла Соборна Україна". — „Будуймо сто літ, але будуймо монумент". — „Гроші будуть, люде гроші мають, тільки треба їх взяти" і т. п. З уваги на таке становище комітету, виділ читальні скликав загальні збори читальні, щоби вони цю справу вирішили. Збори відбулися дня 24. червня 1923 р. На них промовляв між иншим іменем читальняного виділу голова читальні — автор цих стрічок, який сказав дослівно ось що: „Комітет будівельний, мимо частих представлювань зі сторони Виділу читальні, обстоює думку, щоби будувати великий двоповерховий дім. Виділ Читальні, який так само, як комітет будови, бажає, щоби Народний Дім на Богданівці був як найбільший і найкращий і є тої думки, щоби не будувати аж двоповерхового дому, а партеровий. Причиною того є факт, що Богданівка числить всього о коло 600 мешканців Українців, а тому ні тепер, ні в найближчій а може і дальшій будучині такого величезного двоповерхового „Народнього Дому", як його проектує будівельний комітет, не потребує. Крім того з уваги на кольосальні кошти такої великої будови, а малі грошові засоби, якими Богданівка навіть при евентуальній помочі краю моглаб розпоряджати, проєктованого комітетом дому в будувати не зможе. Тому краще будувати партеровий дім, але на таких підвалинах, щоби пізніше можна було добудувати поверх та щоби в тому партеровому домі знайшли приміщення передовсім ті громадські установи, яких Богданівка доконче потребує. Отже в першій мірі дві шкільні салі, один більший покій для читальні, а один малий на бібліотеку і гардеробу та салі на представлення в вимірі 8/12 м. і одної кімнати і кухонки для захоронки. Дім цей належало би будувати зараз і справи будови не протягати". (Витяг з протоколу).

Одначе збори, вправді не великою більшостю голосів, всеж таки вирішили — завдяки невідповідальній агітації деяких громадян — будувати великий двоповерховий дім, як це проєктував будівельний комітет. Виділ читальні ясно предбачував до чого мусить дійти і хотів ратувати принаймеише читальню, а це в той спосіб, щоби її цілком відсепарувати від комітету будови та увільнити від відповідальности за непосильну будову. В тій цілі поставив виділ читальні на зборах внесення, щоби будівельний комітет не уважати на будуче за секцію читальні та щоби цей комітет істнував та вів свою працю на будуче, як секція якогось иншого товариства, що рахувало на приміщення в цім Народнім Домі. Однак це внесення перепало і ухвалено, що будівельний комітет і надальше має бути секцією читальні.

Тоді виділ читальні, який все-ж таки не хотів брати на себе відповідальности за дальший розвиток подій, звязаних з будовою, та який бачив, що не має змоги витягнути читальню з цього немилого підприємства, в цілости зложив свої гідности і мандати та передав їх загальним зборам. Належить зазначити і підчеркнути, що виділ мусів так поступити, бо — з огляду на становище офіціяльних представників ріжних наших компетентних і обовязаних в цій справі забирати голос установ вищої степени, які майже всі (з дуже малими виїмками) показалися власне цими гурапатріотами, про яких пише автор статті в „Ділі" та які нераз при ріжних нагодах як збори і сходини читальні, засідання комітету будови і т. п. власне також безкритично заохочували до будови великого дому — не мав ніякої підтримки навіть від них, хоч вони повинні були її дати, не мав де відкликатися і бачив, що зі своїми поглядами останеться цілковито ізольованим.

Треба додати, що по цих зборах зрезигнувало зі своїх гідностей також кілька членів у комітеті будови, бо, з уваги на таке вирішення справи будови зборами, не хотіли брати на себе відповідальности за будову.

Отже, як з вище наведеного видно, то була не тільки одна людина, але навіть гурт людей, які „глянули тверезим оком далі, що кинули зором аж до кінця". Та що робити? Головою муру не перебєш! Упір більшости членів комітету загалом, а спеціяльно його голови, який по резигнації деяких членів комітету був одиноким інтелігентом в комітеті, та брак поперття для цього гурту людей зі сторони „відповідальних у громадських справах" людей, допровадили до того, що підвалини величезного будинку з двома фронтами в розмірах 42 м. і 25 м. поставлено і вони нищаться та нема змоги будову дальше провадити. За гроші, які видано на ці підвалини, можна було вибудувати прегарний, великий партеровий дім, який для Богданівки вповні вистарчив би і не треба би було звертатися до широкого загалу з апелем за допомогою.

Та нічого не порадиш! Наука дорого коштує! Одначе, як би воно не було, треба подумати над тим, як би з цього положення вийти та як би цю справу якось доконче наладнати. В першій мірі цей обовязок лежить на тих, які довели справу до теперішнього її стану.

Юрій Танчаковський.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

НОВИНКИ.

— **Вийшов на волю.** Повідомляють нас, що зрештований на днях у Винниках селянин з Підберезець п. Маркевич вийшов 27. ц. м. на волю.

— **Овочі освіти.** До деяких гімназій у Львові записалось до цього часу до І-ої кляси 8—10 учеників. Раніше нормальною цифрою було 100 до 200 хлопців. Дехто пояснює собі це явище тим, що саме тепер приходить на чергу покоління, уроджене підчас світової війни, дуже нечисельне. Та хто знає, чи головну ролю у цьому різкому спаді дітей, що вписуються до ґімназії, не грає гіркий досвід їх родичів, що варта нині ґімназійні студії.

— **„Язикові закони"**. Інспектор рудецького шкільного повіту пан Беньовський не хоче навіть приняти листів, які мають українську адресу. Парохіяльному урядові в Коропужі, який переслав список дітей, обовязаних іти до школи відписав так: „zwrac m nieotwarte z powodu niezastosowania się do postanowień o państwowem języku urzędowym obowiązujący Urzędy parafialne". Може в тих 160 законах, які приготовляє уряд міністра Бартля, найдеться одна „новеля", пояснююча інспекторам, що українська мова ще не є офіціяльно заборонена на адресах.

— **Вчителі, зміняйте професію!** Вслід за комунікатом львівської шкільної кураторії—варшавська подає до відома кандидатам на народніх учителів, що на її території нема вільних посад, отже нехай і не пишуть надурно прохань.

— **Хліб скаче.** Цінникова комісія маґістрату знову підвишила ціни хліба та муки: пшенична мука (40 проц.) коштує відтепер у гуртовній продажі 75 с., у роздріб 82 с.; пшенична (50 проц.) у гурт. 67 с., у роздріб 74 с.; житня (60 проц.) у гурт. 45 с. Хліб з житньої муки 60 проц. у пекарні 45 с., на базарі 48 с.; хліб з темної житньої 30 с., на базарі 32 с.; куликівський у пекарні 65 с., на базарі 68 с. Булки ціни не змінили.

— **Ряба хроніка, але буденна.** В Яремчі пустив хтось у світ три фальшовані паперові 10-золотівки і тим счинив заворушення між нервовою літньою публикою і дав слідчій поліції працю: вишукати фальшивників. — До виділу повітової ради в Добромилі заглянули вночі вломники і забрали з каси 1.000 зол., замість сподіваних 10.000, які день раніше каса виплатила. — Зажив у Львові отрути російський емігрант Фьодор Сергєєв. — У селі Волосові (Станиславівщина) убив скрито селянина Петра Машика його зять Стан. Голинський. — У скарбовім уряді в Лодзі викрили крадіж на кільканадцять тисяч зол., зроблену урядовцем Ферштенберґом. — На радянськім кордоні в околиці Грималова польська гранична сторожа стріляла до перебіжчиків і вбила студента Теодора Трача, з Кам'янки Струм.

— **Дрібні ремісники на селі** не є обовязані платити промислового податку, коли навіть працюють професійно, але власними силами або при допомозі членів своєї родини, не наймаючи робітників. Податкова інспекція мусить тоді ствердити їх незаможність.

— **Селянські університети для дівчат** тішаться у Німеччині великою популярністю. Вони тривають звичайно недовго, 3—4 тижні, й мають на меті дати молодим дівчатам з села загальне й національне образовання в практичному пристосованні. Одна з таких більших шкіл (Westfälingsche Bauernhochschule) в Обереллені коло Айзенаху улаштовує окремі весняні й осінні курси з подібною програмою, але з пристосуванням до пори року. На курсах учать між иншим таких предметів: німецької [illegible] історії релігії, історії се-

них улицях бувають і українські склепи, ресторани, пересилкові бюра, банки і т. п. Поволі Українці зачинають братися і до власних підприємств серед Американців. Є Українці, що мають ресторани і робітні (прим. кравецькі) серед Американців і для Американців. В деяких менших містах в Пенсильвенії Українці мають заможні і сильно зорганізовані громади. Слід згадати про місто Олифант, де посадник міста (Юрій Хиляк) Українець і ціла управа міста українська, також місто Шамокин, де Українці мають дуже багато всяких підприємств і мають великий вплив у місті. Це дуже свідомі українські лемківські громади. Найбільше Українців живе у східних стейтах (державах). Там земля гірша і тому мало там беруться до хліборобства, але все таки під містами є подекуди розкинені українські фарми. На заході на врожайних степах є українські оселі в Норт Дакоті. Там навіть одна громада називається Україна.

Українське національне життя в американських містах концентрується коло церков. Найважнішу ролю тут відіграла українська католицька церква. Українські громади побудували понад 120 українських церков із подільними салями для дітвори та парохіяльних домів. З місячних оплат і недільних датків удержують церкви, священиків і дяко-учителів. Священик мусить працювати і дбати, щоб удержати громаду при церкві. Дяко-учителі сповняють велику місію, бо не тільки виконують свої церковні обовязки, але учать дітей у вечірніх українських школах: учать хори не лише церковного співу, але і світського для концертів; приготовляють їх до вистав українських театральних штук; уладжують також дитячі представлення. Батьки дбають про українську школу і стараються, щоб навіть найменша українська громада мала свою рідну школу і вчителя. Вони дуже побиваються за тим, що діти не забули рідної мови і пісні і радо оплачують учителів, якіб їх учили музики, щоб ось так вщіпити в їх серця любов до рідної пісні і рідної землі.

Серед американського моря й англійсько американської культури українські поселенці зрозуміли вагу рідної школи і тому не тільки дбають про українську школу у себе, але також піддержують Рідну Школу в старому краю.

На запит про допомогові організації, в яких забезпечена значна часть наших емігрантів, п. ред. Лотоцький подав нам такі інформації:

Наші люде в Америці пішли за прикладом Американців і зачали закладати давно запомогові організації. Метою тих організацій є допомогати членам, коли вони захоріють або окалічіють, а коли члени помруть, дати їх родинам більшу одноразову запомогу, так зване посмертне. Наші іміґранти були головно робітники, тому і ці їх організації були робітничі. Перед війною значна часть робітників їхала до Америки тільки на те, щоб, заробивши трохи грошей, вернутись домів. Тому вони вважали свій побут в Америці лише переходовим і тому також і їх запомогові організації мали спершу характер переходовий. Особливо було так у славянських іміґрантів. Це відбилось було і на їх запомогових організаціях. Там всі члени, чи старі чи молоді платили однакову малу місячну вкладку, звану „розметом". З тих вкладок організації виплачували допомоги, а про будування фондів на будуче не журилися. Аж вмішалась до того американська влада і змусила їх до реформи, щоби молодші платили менше, а старші постепенно більше, відповідно до літ їх віку. Цим робом обезпечено посмертні і резервові фонди організації і члени їх мають певність, що організації матимуть фонди на виплати допомог у будучині.

Першою серед українських організацій та імовірно першою серед всіх славянських запомогових організацій, що завела цю реформу, був Український Народній Союз. Цю реформу приняла конвенція У. Н. Союза в Боффало, Н. И. в 1914 році, з початком світової війни. Тоді також змінено назву „Руський Народній Союз" на Український Народній Союз. Через те, що це була новість і що инші організації цеї новости ще тоді не ввели, деякі розгорячені одиниці (особливо старі, котрі мусіли вже більше платити, ніж молоді) агітували за виступленням з організації і У. Н. Союз втратив тоді доволі старших членів, які перейшли до инших організацій. Та протягом найближчих років і инші організації мусіли піти слідом У. Н. Союза, а міжтим У. Н. Союз виріс наново у числі членів і фондах і сьогодня він своїм забезпеченням членів перевищує всі инші організації. У. Н. Союз тепер має 17.000 повнолітніх членів, для котрих видає дневник „Свободу", а крім того 14,000 малолітніх членів. Фонди У. Н. Союза виносять тепер півтора міліона долярів. Ці фонди правильно зростають і вже до року дійдуть до двох міліонів.

Члени У. Н. Союза зорганізовані також по громадах у відділи. Таких відділів є понад 360. Вони відбувають кожного місяця свої мітінги (зібрання), на яких вирішують справи організаційні, а також і важні справи громадянського характеру.

Крім У. Н. Союза є ще чотирі инші, менші українські допомогові організації в Злучених Державах, а саме: Український Робітничий Союз, Провидіння, Народня Поміч і Згода Брацтв. Всі 5 організацій гуртують разом понад 65.000 членів.

Що до жертвенности американських земляків на старокраєві потреби в найближчій будучині п. ред. Лотоцький є оптимістом. На його думку, українська Америка відгукнеться щиро з допомогою на кожну справжню потребу Рідного Краю.

Черговий документ доби.

Відгомін знущання над політичними вязнями.

Ще 25. вересня 1925 р. вислала президія Українського Національно-Демократичного Обєднання за підписом голови д-ра Дмитра Левицького, секретаря М. Струтинського і референта закордонних справ д ра О. Марітчака письмо у французькій мові до генерального секретаря Ліги Націй у Женеві Еріка Дрюмонда в справі побиття українських політичних вязнів інж. Мельника, Е. Зиблікевича, Богдана Зеленого, Миколу Білянського, Теод. Воробця і В. Коваленка вязничними дозорцями в слідчій тюрмі при вул. Баторія у Львові дня 14. вересня 1925 р. В письмі описали підписані в коротких словах сам факт

...просили Лігу Націй причинитися до припинення таких надужить своєю інтервенцією в польськім уряді.

Видно, що секретаріят Ліги Націй справою заінтересувався і робив перед польським урядом якісь заходи, коли той вислане до Ліги письмо передав державній польській прокуратурі для ужитку, але не в напрямі прослідження справи надужить і знущань, поповнюваних у польських тюрмах над політичними вязнями, а в напрямі використання того письма проти тих, що його підписували.

Одержавши письмо — не знати, чи в оригіналі чи в копії, — прокуратор при апеляційному суді у Львові зробив з нього ужиток. Він вислав відпис письма в польському перекладі до Дисциплінарної Ради при Адвокатській Палаті у Львові з таким текстом:

Prokurator przy Sądzie Apelacyjnym we Lwowie. Dnia 30. czerwca 1926. L. 4094/6. Do Rady Dyscyplinarnej Izby Adwokatów we Lwowie. Załączając pod 1) i 2) udzielone mi przez Ministerstwo Sprawiedliwości odpis i tłumaczenie na język polski petycji wniesionej między innemi podpisanymi na niej także przez adwokatów lwowskich d-ra Dmytra Lewickiego i d-ra Aleksandra Maritczaka do sekretarza generalnego Ligi Narodów w Genewie, proszę o wdrożenie przeciw obu wymienionym adwokatom postępowania dyscyplinarnego. Z treści tej petycji opartej na faktach nieprawdziwych lub rozmyślnie przekręconych widoczną jest tendencja zohydzenia przed Państwami zagranicznemi stosunków w Polsce panujących. Nadmieniam, iż ekscesy więźniów, o których mowa w petycji, były w Sądzie okręgowym karnym lwowskim przedmiotem postępowania karnego do l. cz. Lr. 3546/25 i Vr. 3547/25. Prokurator przy Sądzie Apelacyjnym: Podpis nieczytelny.

Дисциплінарна Рада Адвокатської Палати переслала відписи прокураторського письма до д ра Дмитра Левицького з таким зазивом:

Do Pana Dmytra Lewickiego, adwokata we Lwowie. Udzielając Panu odpis petycji do generalnego sekretarza Ligi Narodów i pismo Prokuratora przy Sądzie Apelacyjnym, Rada Dyscyplinarna wzywa Pana do oświadczenia się na poczynione Panu zarzuty do dni 8 tem pewniej, że w razie nieotrzymania go w powyższym czasokresie sprawa mimo tego nadal prowadzoną będzie. — Z Rady Dyscyplinarnej Izby Adwokatów we Lwowie, dnia 5. lipca 1926 r. — Підпис нечиткий.

Таке саме письмо одержав і д р О. Марітчак.

Отсі два документи друкуємо для ужитку будучих істориків

які самаж підписала.

Перш за все слід ствердити, що на основі міжнародніх договорів, підписаних і Польщею, кожному громадянинові, що належить до одної з національних меншостей в даній державі, вільно вносити жалобу на нарушування тою державою міжнародніх постанов і договорів та випливаючих з них постанов власної конституції до Ліги Націй. За те дотична держава не може нікого притягати до відповідальности. Таке право прислугує тим більше голові громадської та політичної установи, який є просто обовязаний і мусить використовувати це право в інтересах колективу, в даному випадку цілого народу і поодиноких його членів.

Инша справа, колиб жалоба була на нічому неопертою видумкою або клеветою. Одначе в даному випадку в листі був описаний голий факт надужиття, факт, який ствердили такі поважні громадяне, як адвокати д-р Ст. Федак, д р Ст. Шухевич, д р О. Марітчак і накінець лікар д р М. Паньчишин.

Та при чім тут дисциплінарна відповідальність д-ра Дмитра Левицького і д ра О. Марітчака як адвокатів? Вониж не виступали перед секретаріятом Ліги Націй як адвокати, але як провідники політичної партії! З прокураторського поставлення справи виходилоб, що адвокатові не вільно займатися громадськими справами, не вільно інтересуватися політикою, не вільно стояти на сторожі прав і законів.

Краще булоб, якби державний прокуратор притягнув д-ра Дмитра Левицького і д ра Марітчака до судово - карної відповідальности, коли вважає їх вчинок протизаконним або колідуючим з карним кодексом. Та цього прокуратор не зробив, бо не мав на те ніякої правної підстави.

Вступивши — напевно згідно з вказівками міністерства справедливости — на такий шлях, прокуратор уже тим самим ослабив і право Адвокатської Дисциплінарної Ради класифікувати вчинок обох українських адвокатів чи потягати їх за те до дисциплінарної відповідальности. Колиж Дисциплінарна Рада все таки береться переводити дисциплінарні доходження, то вона йде по лінії бажань державної прокуратури, на те, щоби одиному тепер вільному в українському народі станові закривати уста та позбавляти його свободи рухів і ділання. Дисциплінарна Рада Палати Адвокатів, ідучи слідами старих традицій, повинна була стати енергічно в обороні свободи і громадських прав адвокатського стану перед державними чинниками та застерегтися на будуче проти аналогічних поступків державної влади. Бо теперішній факт може стати сумним і шкідливим прецеденсом для цілого адвокатського стану. Та в нинішніх відносинах, видно, і від львівської адвокатської палати такого поставлення справи надіятись не можна

Потвердженням цього і є наведене вгорі письмо Дисциплінарної Ради при Адвокатській Палаті у Львові.

Віденський лист.

Спортово-руханкові здвиги.

Відень, 22. липня 1926.

Цьогорічний липень у Відні — це місяць великих спортових здвигів. Під впливом і враженням цих здвигів стояв неподільно увесь Відень, а звичайно безнадійно кульгувату атмосферу літніх ферій розвіяно ними без сліду.

В перших днях цього місяця влаштовано імпонуючий здвиг робітничих спортових та руханкових організацій. Про розміри цього здвигу і про кількість учасників можна собі приблизно уявити, коли згадаємо, що самі спортові гри та змагання тривали цілий тиждень, і то на кількох площах одночасно, а дефіляда учасників заняла добрих дві години часу. Самі прапори робітничих організацій, між якими находився революційний німецький прапор з 1848 року, творили один великий непроглядний ліс. Замітні були по військовому построєні відділи „республиканської охорони" з Німеччини з республиканськими чорно-червоно-золотими відзнаками і прапорами, а також звертали загальну увагу відділи австрійських (віденських) Чехів у похожих на сокільські строях і Чешок в національних костюмах і червоних хустинках на голові. Отсим здвигом виявлено великі успіхи робітництва на полі фізичного виховання.

Кілька днів після закінчення робітничого здвигу — дня 15. ц. м. — зачався другий, а саме австрійський „союзний руханковий здвиг". Влаштовано його стараннями націоналістичних спортових та руханкових товариств, очевидно — не без певних протидемонстративних цілей. Своїми розмірами він в нічому не уступав попередньому, а кількість учасників була також не менше імпонуюча. Дефіляда самих жіночих частин тревала три чверти, а мужеських півтора години. Попри спортово-змагову частину програми й кінцевий загальний похід влаштовано традиційний вечірний похід з горіючими смолоскипами, який на кожного, хто його бачив, мусів зробити сильне враження. З посторонніх учасни